

XALQARO TURIZM VA O'ZBEKISTONDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING BA'ZI MASALALARI

UzDaily

So'ngi yillarda turizm jahon iqtisodiyotidagi tez rivojlanib kelayotgan tarmoqlardan biridir. Bu soha neft qazib chiqarish va avtomobilsozlikdan so'ng yirik uchlikka kiradigan katta daromad keltiruvchi tarmoq hisoblanadi. Bugungi kunda turizm va unga bevosita hamda bilvosita xizmat ko'rsatuvchi sohalarda jahon mehnat resurslarining qariyb 60% qismi faoliyat olib bormoqda.

Butunjahon turistik tashkiloti (BTT)ning ma'lumotlariga ko'ra, 2010 yilga borib jahon bo'yicha sayyohlarning soni 1 018 mln kishiga yetishi bashorat qilinmoqda.

Shuningdek, 2020 yilda xalqaro turizmi orqali olinayotgan daromad 2 trln AQSH dollariga yetishi mumkin. Bundan tashqari, qilinayotgan bashoratlar tahlili shuni ko'rsatadiki, 2020-2025 yillarga borib Xitoy eng ko'p tashrif buyuruvchilar mamlakatiga aylanadi, Gonkong va Rossiyada ham bir muncha o'sish sur'atlari kutilmoqda. Jumladan, bashorat qilinayotgan yillarda Rossiyaga kirib keluvchilar soni mamlakatdan chiqib ketuvchi turistlarga nisbatan 1.3 barobar ortadi. Yevropa mamlakatlari ichida Chehiya yaqin kelajakda yuqori ko'rsatkichlarga erishishi nazarda tutilmoqda.

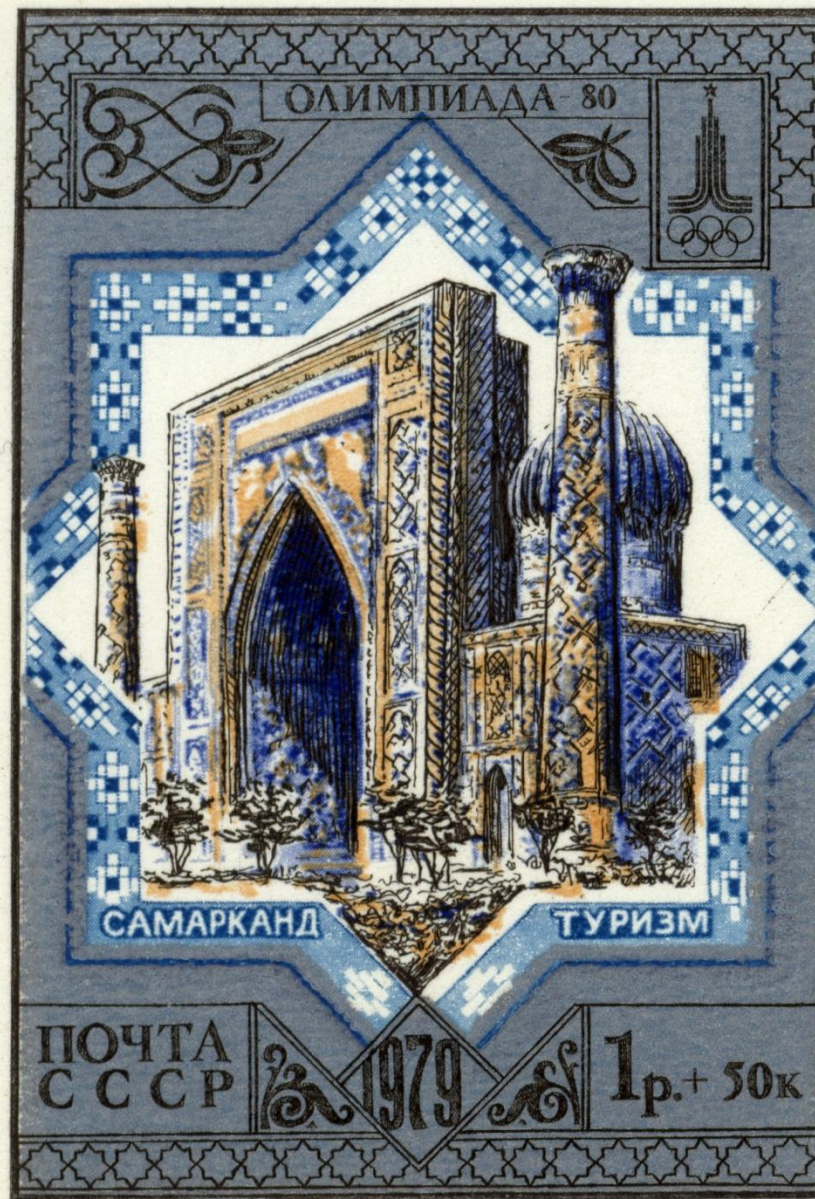

Birgina shu davrda Xitoy va Gonkong ulushiga butun jahondagi jami turistlar oqimining 12.3 % qismi to'g'ri keladi.

Ayni paytdagi turistlar oqimi alohida mintaqalar bo'yicha o'rganiladigan bo'lsa, xalqaro turistik yo'nalishlarning o'rtacha 65 foizi Yevropa hissasiga, 20 foizi Amerikaga, 6.2 foizi Osiyo mamlakatlariga va qolgan 8.8 foizi qismi esa boshqa mintaqalar zimmasiga to'g'ri keladi.

- **Bashorat natijalariga ko'ra, Rossiyaga kelayotgan turistlar sonining keskin ortishi, bizningcha, Markaziy Osiyo mamlakatlari uchun ham manfaatli bo'lishi mumkin. Ammo, buning uchun albatta MDH mamlakatlari yoki Shanhay xalqaro hamkorlik tashkiloti, ayniqsa Markaziy Osiyo davlatlari, boshqa sohalarda bo'lgani kabi, o'zaro xududlarni turistik nuqtai nazaridan integratsiyalashgan, erkin sayyohlik makoniga aylantirish talab etiladi.**

- Tajriba shuni ko'rsatadiki, sobiq Ittifoq xalq xo'jaligi singari berk (anklav) usulda turizmni rivojlantirib bo'lmaydi. Bu borada Yevropa tajribasini qo'llash joiz. Shu bois mazkur davlatlar xalqaro turistlarni ayriboshlash, ularni import va eksport qilish masalalarini ko'rib chiqishi lozim. Mazkur tadbirlarning amalga oshirilishi sayyohlarni turistik (mehmon bo'lib turgan) davrini ko'paytirish hamda sayyohlik xududiga valyuta tushish imkoniyatini yanada kengaytiradi.

- Respublikamizga yaqin qo'shni bo'lgan Qirg'izistonning ham turistik salohiyati ancha yuqori bo'lib, o'zida rekreatsiya, tog' turizmi, sport va ekstrim turizm yoki ekoturizmni rivojlantirish mumkin. Huddi shunday, Qozog'iston ham sayyohlik tez rivojlanayotgan mamlakat hisoblanadi. Ayniqsa, Qozog'istonning "Baykanur" kosmodromida yaqin 25-30 yil ichida turizmni yangi turi, bugungi kunda eng ko'p sarf - harajat talab qilayotgan, ammo sarguzashtga boy, qiziqarli kosmik turizmni rivojlanishi ham ehtimoldan holi emas.

- Sayyohlikning bu turi bilan jahonning eng boy tabaqalari, sanoqli kishilargina shug'ullanmoqda. Vaholanki, dastlabki rasmiy turistik sayohatlarda XIX asrni oxirlarida aholining faqatgina elita qatlami, yuqori tabaqa vakillari ishtirok etgan edi.
- O'zbekistonni turistik salohiyatini asosan Aleksandr Makedonskiy, Chingizhon, Amir Temur va so'ngi honliklar davrida bunyod etilgan 4 000 dan ortiq katta kichik tarixiy yodgorliklar ham belgilab beradi.

- Ma'lumot sifatida ta'kidlash joizki, respublikamiz sayyohlar ko'radigan joylar soni hamda ularga bo'lgan talab bo'yicha jahonning birinchi 10 talik davlatlari qatoriga kiradi. Mamlakatimizdagi 11 ta shahar dunyo miqyosidagi turistik shaharlar sifatida tan olingan. Mavjud tarixiy, madaniy yodgorliklar soni 2600 tadan ortiq bo'lib, bugungi kunda ularning atigi 150 tasiga sayyohlarni qabul qilinmoqda, holos.
- Shuningdek, O'zbekistonni turistik salohiyatini yana bir o'ziga xos jihati shundaki, mamlakatda tabiatdagi relyef shakllarinig barcha (tog', tekislik, cho'l, adir, dasht) ko'rinishlari mavjud.

- Fargʻona vodiysi, Boʻstonliq, Zomin, Urgut, Kitob, Boysun kabi xududlarda togʻ, sport, ekoturizm va rekreatsiyani rivojlantirish uchun yetarli shart-sharoitlar bor. Respublikamizdagi 300 dan ortiq rekreatsiya ahamiyatiga ega shifobaxsh mineral yer osti suvlarining 121 tasidan aholi salomatligini tiklash borasida foydalanilmoqda.
- Yuqoridagi imkoniyatlar inobatga olingan holda, kelayotgan turistlar oqimining 40 foizidan ortiq qismi Samarqand, Buhoro va Xorazmga tashrif buyursa, 17 foizi Fargʻona vodiysiga, qolgan qismi boshqa mintaqalar zimmasiga toʻgʻri keladi.

Sayyohlarni ko'p qabul qilish, ularga hizmat ko'rsatish hajmi, foyda olish bo'yicha Samarqand va Buhoro viloyatlari yetakchilik qilsa, eng past ko'rsatkichlar Andijon, Jizzah va Toshkent viloyatlarida kuzatilmoqda. O'zbekistonda 2007 yil 1 yanvar holatiga ko'ra, jami 464 ta turistik tashkilot hamda firmalar bo'lib, shundan 446 tasi mas'uliyati cheklangan jamiyat, hususiy firma va tadbirkorlardir. Xalqaro sayyohlarning asosiy qismi Toshkent shahriga tashrif buyurishadi. Sababi, poytaht va Toshkent viloyati hissasiga jami turistik infrastukturaning 36 foizi to'g'ri kelishi hamda yetarlicha shart - sharoitlarni yaratilganligidir.

- Farg'ona vodiysi respublika turistik infrastrukturasining 19 foiziga ega. Biroq, mavjud turistik infrastrukturaning sig'imi, darajasi chet ellik sayyohlar ehtiyojini to'la qondira olmayapti.
- Vujudga kelgan muammolarni bartaraf etish maqsadida xalqaro sayyohlarning qiziqishlari va talablari darajasida qo'shimcha xizmatlar ko'rsatish tizimini yaratish zarur. Shuningdek, yangi turistik xizmatlar va mahsulotlar ishlab chiqarish bo'yicha xorij investitsiyalari uchun loyihalar tayyorlash, jahon turizm bozorida O'zbekistonni yoki uning alohida mintaqalarini reklama dasturlarini hamda ularni shahsiy imidjini ishlab chiqish muhim ahamiyatga ega.

- O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Qonunchilik palatasida Ekoharakat deputatlari guruhi hamda Fan, ta'lim, madaniyat va sport masalalari qo'mitasi tomonidan “O'zbekistonda ekologik turizimni rivojlantirish imkoniyatlari: muammo va yechimlar” mavzuida seminar o'tkazildi.
- Unda ta'kidlanganidek, bugungi kunda turizm jahon mamlakatlari iqtisodiyotiga salmoqli foyda keltirayotgan sohalardan biri hisoblanadi. Butunjahon Turizm Tashkiloti ma'lumotlariga ko'ra, mazkur tizimdan kelayotgan daromad yiliga bir yarim trl. dollarni tashkil qilmoqda.

- O'zbekiston o'zining turistik salohiyati bo'yicha jahonda yetkachi o'rinlarni egallaydigan 15 ta mamlakat qatoridan joy olgan. Respublikamiz hududida 4 mingdan ortiq arxitektura, tarixiy va tabiiy yodgorliklar, go'zal landshaftlar, xilma xil noyob o'simliklar va hayvonot dunyosi mavjud. Bularning barchasi sayyohlarning yurtimizga bo'lgan qiziqishini yanada oshirmoqda.
- Dunyo davlatlari tajribasi shuni ko'rsatmoqdaki, hozirda turistlarda muayyan bir mavzuga asoslangan yo'nalishlar bo'yicha sayyohat qilish istagi mavjud. Ular biror bir mintaqa yoki mamlakatni to'laligicha emas, balki o'ziga xos jihatlarini ko'rishni istaydi.

- Tahlillar shuni ko'rsatmoqdaki, O'zbekistonga kelayotgan yoshi 50 dan oshgan sayyohlarning 41 foizi xushmanzara joylar va tabiiy landshaftlar, 25-30 yoshlar atrofidagi turistlarning 26 % ekologik muammolar mavjud joylarga qiziqish bildirmoqda. Ekspertlarning ta'kidlashicha, ushbu soha rivoji bevosita uning infratuzilmasiga bog'liq. Ma'lumki, hozirda respublikamizda 700 dan ortiq turistik kompaniyalar, 240 ta mehmonxona, shuningdek ko'plab turistik bazalar va kempinglar faoliyat ko'rsatmoqda. Ammo davlat ro'yxatiga olingan ushbu kompaniyalarning atigi 5 foizi ekoturizm bilan shug'ullanmoqda.

